

TER BESLISSING

Aan

de staatssecretaris - Toeslagen en Douane

de staatssecretaris - Fiscaliteit en Belastingdienst

Directoraat-Generaal
Belastingdienst

Inlichtingen

Datum
19 maart 2020

Notitienummer
2020-0000053603

Van
Toeslagen

Bijlagen

1. Uitstelbrief aan TK
2. Concept antwoorden
vragen artikel FTM

notitie

Kamervragen artikel FTM 12 mrt 2020

Aanleiding/Kern

- De vaste commissie voor Financiën heeft op 12 maart jl. 85 vragen gesteld over berichtgeving van Follow The Money over de toeslagenaffaire. De gevraagde deadline hierbij is 20 maart.
- Er zijn 8 vragen rondom de Fraude Signalerings Voorziening (FSV). Deze worden meegenomen bij de toegezegde brief van de staatssecretaris van Financiën – Fiscaliteit en Belastingdienst uiterlijk 24 april.
- Circa een derde deel van de vragen liggen op het terrein van SZW. Vanuit SZW, directie kinderopvang aangegeven dat politiek is afgestemd dat de beantwoording van deze vragen nu geen prioriteit hebben aangezien het alle hens aan dek is rondom kinderopvang.
- Dit is erg begrijpelijk, we stellen dan ook voor de Kamer een uitstelbrief te sturen voor deze vragen. Hierin doen we geen concrete uitspraak over een nieuwe beantwoordingstermijn, aangezien onbekend is wanneer SZW hier aan toe kan komen. Het uitstelbriefje is ambtelijk met SZW afgestemd en zal ook aan de staatssecretaris van SZW voorgelegd worden.
- Bijgaand treft u wel ter informatie de concept antwoorden op de vragen die we inmiddels verzameld hebben.

Gevraagd besluit

Akkoord gaan met de versturing van de uitstelbrief door de staatssecretaris – Toeslagen en Douane mede namens de staatssecretarissen van Financiën – Fiscaliteit en Belastingdienst en Sociale Zaken en Werkgelegenheid

CONCEPT dd 19 maart 2020 nog niet ambtelijk afgestemd

2020Z05014/2020D10405

Antwoorden op vragen over berichtgeving van Follow The Money over de toeslagenaffaire (ontvangen 12 maart 2020)

Vraag 1

Heeft u kennisgenomen van de publicatie van Follow The Money (FTM) d.d. 8 maart 2020 met titel: Politieke top werd intern meermaals gewaarschuwd, maar greep niet in bij toeslagenaffaire en daaropvolgende publicaties in andere media omtrent dit onderwerp?

Antwoord 1

Ja hiervan heb ik kennisgenomen.

Vraag 2

Hoeveel kinderdagverblijven voerden het beleid om de eigen bijdrage voor ouders over te nemen en in casu dus kwijt te schelden?

Vraag 3

Is duidelijk tot welk inkomen kinderdagverblijven dit deden?

Antwoord 2 en 3

TSL/UHB

In een aantal gevallen is bekend dat de ouders, mede op initiatief van de houder(s) van een kinderopvangorganisatie, geen eigen bijdrage hebben betaald en daardoor de aan hen verstrekte voorschotten kinderopvangtoeslag in zijn geheel hebben moeten terugbetalen. Deze situatie heeft zich in ieder geval in vier zaken voorgedaan. In een specifiek geval werd hierbij een verzamelinkomen van € 51.564 gehanteerd. In de overige gevallen betrof het een afspraak waarbij, ongeacht de hoogte van het inkomen, geen eigen bijdrage betaald werd.

Vraag 4

Was bij het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid bekend dat kinderdagverblijven dit beleid voerden? Zo ja, vanaf wanneer was dit bekend?

Antwoord 4

SZW

Vraag 5

Welke actie heeft het ministerie van SZW richting ouders en kinderdagverblijven genomen om betrokkenen erop te wijzen dat de gehanteerde constructie van het overnemen of kwijtschelden van de eigen bijdrage door ouders als consequentie heeft dat er geen recht meer is op kinderopvangtoeslag?

Antwoord 5

SZW

Vraag 6

Welk oordeel had het memo over de oplossingen aangaande de disproportionele gevolgen van het stopzetten van de kinderopvangtoeslag, toen deze terug kwam uit de 'kersttas' van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid?

Antwoord 6

SZW

Vraag 7

Is er na het oordeel van de bewindspersonen over een oplossing en/of alternatief voor de nihilzetting nog nader overleg geweest in het kabinet en/of de ministeriële commissie aanpak fraude?

Antwoord 7

BOA/UHB

Vraag 8

Heeft u kennisgenomen van de constatering van de commissie-Donner, die stelt dat oplossingen die mogelijk waren met betrekking tot het volledig terugvorderen van kinderopvangtoeslag, niet tot uitvoering zijn gekomen omdat er mediaberichten over fraude met toeslagen waren? Is terug te vinden of besluiten afgeblazen zijn, omdat er mediahypes waren?

Antwoord 8

UHB

Ik heb kennisgenomen van de constatering van de Adviescommissie. Voor de reconstructie verwijs ik naar de Kamerbrieven die de staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en ik 12 maart jl. aan uw Kamer verstuurd hebben. In de Kamerbrief van de staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid wordt daarbij aangegeven dat de komende periode wordt benut om het bestaande beeld zo compleet mogelijk te maken, met een geauditeerde werkwijze. Dit zal onderdeel uitmaken van het al lopende programma informatiebeheer SZW, waarmee ook geleerd kan worden voor de toekomst. Na deze zoektocht zal de Kamer nader geïnformeerd worden. **PM** let op in memo 7 juni 2013 wordt wel gesproken van een "media gevoelige zaak"!

Vraag 9

Geeft het artikel van FTM (in grote lijnen) een goede opsomming van de feitelijke gang van zaken weer? Zo niet, op welke punten is het artikel feitelijk niet juist en kunt u aangeven wat wel de correcte feiten zijn?

Antwoord 9

UHB/TSL/BOA/EZK/SZW

In antwoord op de hier gestelde vragen zullen de verschillende aspecten van het artikel van FTM aan de orde komen. De suggestie dat de Kamer niet of verkeerd geïnformeerd is over de betreffende notities is onjuist. In de antwoorden op vragen van de Kamer welke op 29 november jl. zijn verstuurd is aangegeven dat deze notities in 2014 aan de staatssecretaris van Financiën zijn voorgelegd.¹

Vraag 10

Wat is de omvang van de tweede groep getroffen burgers, waarvan in het artikel van FTM wordt gesteld dat deze een 'veelvoud' van de (ongeveer) 9500 CAF-gerelateerde gedupeerden betreft?

Antwoord 10

TSL/UHB

Zoals in de Kabinetsreactie op het eindrapport van de Adviescommissie Uitvoering Toeslagen, het rapport van de ADR en het Zwartboek genoemd, gaat het om een groep van potentieel meer dan 20.000 ouders. Het exacte aantal is onbekend, omdat steeds per dossier nog zal moeten worden uitgezocht of de volledige toeslag is teruggevorderd op grond van een klein verzuim, zoals het niet volledig voldoen van de eigen bijdrage in de kosten kinderopvang.

Vraag 11

Zit er overlap tussen de eerste en tweede groep gedupeerden?

Antwoord 11

TSL/UHB

Ja, overlap is mogelijk.

Vraag 12

Hoeveel burgers van de tweede groep verdienen een modaal (+/- € 36.500) of lager inkomen?

¹ Kamerstukken II, 2019/20, 31066, nr. 550.

Vraag 13

Hoeveel burgers zijn daadwerkelijk in financiële problemen geraakt als gevolg van deze affaire?

Antwoord 12 en 13**TSL/UHB**

Hier kunnen we nog geen antwoord op geven, omdat het niet mogelijk is om deze groep zonder nader onderzoek te identificeren.

Vraag 14

Voor hoeveel burgers van de zogenaamd tweede groep burgers geldt een betalingsregeling?

Vraag 15

Hoeveel burgers van de zogenaamde tweede groep hebben te maken gehad met dwanginvorderingen en loonbeslag?

Antwoord 14 en 15**TSL/CAP**

Zoals bij de beantwoording van vraag 10 al is aangegeven gaat het potentieel om een groep van 20.000 ouders die in aanmerking komen voor compensatie, reparatie of kwijtschelding. Omdat op dit moment nog onbekend is welke ouders tot deze groep behoren kan nu nog niet worden vastgesteld voor hoeveel burgers een betalingsregeling geldt of hoeveel burgers te maken hebben gehad met een dwanginvordering en loonbeslag.

Vraag 16

Heeft u kennisgenomen van de volgende passage uit de door FTM aangehaalde notitie? "Vanuit DGBel en BT is bij SZW inmiddels meerdere malen aangegeven dat de regels met betrekking tot het terugvorderen van de gehele toeslag wanneer de eigen bijdrage niet is betaald, tot grote financiële problemen kunnen leiden bij ouders."?

Antwoord 16

Ja, ik heb hier kennis van genomen.

Vraag 17

Hoe vaak is er al voor 2014 bij het ministerie van SZW aangekaart dat handhaving van de regels tot grote financiële problemen kan leiden bij burgers?

Antwoord 17**SZW/UHB****Vraag 18**

Waarom is er niet al voor 2014 ingegrepen door het ministerie van SZW?

Antwoord 18**SZW/UHB****Vraag 19**

Heeft u kennisgenomen van de volgende aantekening van de toenmalige staatssecretaris in de kantlijn van de notitie: "Als minder ingewijde vraag je je af waarom het hele bedrag wordt teruggevorderd ipv het bedrag van de noodzakelijk geachte eigen bijdrage." Kan de toenmalige staatssecretaris zich deze notitie herinneren? Kan de toenmalige staatssecretaris bevestigen dat dit inderdaad zijn handschrift is? Heeft de toenmalige staatssecretaris de aantekening en de daaruit voortvloeiende overweging met de minister of enig ander persoon gedeeld? Zo ja, met wie? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 19**EZK/UHB****Vraag 20**

Onderkende de toenmalige staatssecretaris en onderkent u de ernst van het door de Belastingdienst afgegeven signaal en de daaruit mogelijke verstreckende financiële gevolgen voor burgers?

Antwoord 20

EZK/UHB

Vraag 21

Waarom heeft de toenmalige staatssecretaris c.q. minister ondanks aandringen van de Belastingdienst het beleid in deze casus niet aangepast?

Antwoord 21

SZW/EZK/UHB

Vraag 22

Waarom heeft de toenmalige staatssecretaris c.q. minister ondanks aandringen van de Belastingdienst geen pogingen ondernomen om de wetgeving aan te passen?

Antwoord 22

SZW/EZK/UHB

Vraag 23

Welke afwegingen lagen er bij de staatssecretaris c.q. minister aan ten grondslag om de Tweede Kamer niet te informeren omtrent deze problematiek?

Antwoord 23

SZW/EZK/UHB

Vraag 24

Wanneer is de in het artikel van FTM genoemde notitie (11 december 2014) van de Belastingdienst met geboden praktische oplossing, het zogenaamd proportioneel terugvorderen, bij de minister van SZW onder de aandacht gebracht?

Antwoord 24

SZW

Vraag 25

Wanneer is de in het artikel van FTM genoemde notitie (11 december 2014) van de Belastingdienst met geboden praktische oplossing, het zogenaamd proportioneel terugvorderen, bij de staatssecretaris van Financiën nader onder de aandacht gebracht?

Antwoord 25

UHB

In de notitie van 11 december 2014 aan staatssecretaris Wiebes staat "Indien in januari 2015 uit de terugkoppeling van SZW naar voren komt dat de minister de huidige regels wil handhaven, verzoeken wij u om contact op te nemen met uw collega om deze kwestie te bespreken." Ik heb geen documenten kunnen vinden waaruit blijkt dat de staatssecretaris aan dit verzoek is herinnerd.

Vraag 26

Heeft de minister van SZW, vanaf 2014, op enig moment overlegd met de staatssecretaris van Financiën omtrent deze problematiek?

Antwoord 26

SZW/ UHB

Vraag 27

Heeft de minister van SZW bewust besloten, zoals bedoeld in de notitie van 11 december 2014, om de regels met betrekking tot de eigen bijdrage te handhaven? Zo ja, op grond van welke overwegingen? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 27

SZW

Vraag 28

Indien het antwoord op de vorige vraag 'ja' luidde, is er aansluitend conform het verzoek van de Belastingdienst contact gezocht met de staatssecretaris om de voorgestelde oplossingsrichting te bespreken? Zo ja, wanneer was dat gesprek, wat was de uitkomst van dat gesprek, is er een verslag van en kunt u dit overleggen? Zo nee, waarom is de minister niet ingegaan op het verzoek om de voorgestelde oplossingsrichting te bespreken?

Antwoord 28

SZW

Vraag 29

Heeft de minister van SZW en/of de staatssecretaris van Financiën ooit een formele reactie gegeven richting de Belastingdienst aangaande de problematiek en de voorgestelde beleidswijziging? Zo ja, waaruit bestond deze reactie? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 29

SZW/UHB

Vraag 30

Heeft de toenmalige staatssecretaris, al dan niet in overleg met de minister van SZW, al in 2014 de afweging gemaakt het staande beleid in ieder geval niet aan te passen? Zo ja, wanneer en welke overwegingen lagen hieraan ten grondslag? Zo nee, waarom niet en is de toenmalige c.q. huidige staatssecretaris of de toenmalige c.q. huidige minister nimmer tot een ander inzicht gekomen?

Antwoord 30

SZW/EZK/UHB

Vraag 31

Heeft u na de CAF-toeslagenaffaire in 2019 overwogen het beleid, conform de aanbeveling van de Belastingdienst, aan te passen inzake deze zogenoemde tweede groep burgers? Zo ja, wat belette u om een beleidswijziging dan wel wetswijziging in gang te zetten? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 31

UHB

In 2019 is aan de Adviescommissie uitvoering Toeslagen gevraagd om een advies uit te brengen over CAF-11 en vergelijkbare zaken. Op 7 februari heb ik in een brief aan uw Kamer aangegeven dat mij uit vele signalen is gebleken dat meer ouders zich gedupeerd voelen dan ouders die onderdeel uitmaken van de CAF-brede groep.² En dat ik het van groot belang vond ook deze ouders te betrekken in mijn acties om de situatie van gedupeerde ouders op te lossen. Ik heb dit met de Adviescommissie besproken en de Adviescommissie heeft ook aandacht aan deze ouders besteedt in haar eindrapport. In de kabinetsreactie op het rapport van de Adviescommissie is uitgebreid ingegaan op de oplossingen die ik bied voor de groep burgers die nadeel heeft ondervonden van de hardheid van het stelsel van Kinderopvangtoeslag.

Vraag 32

Heeft u, gelet op het feit dat de Belastingdienst in deze affaire wederom, in korte tijd, negatief in het staat, cijfers omtrent het vertrouwen dat burgers nog hebben in het correct functioneren van de Belastingdienst? Zo ja, kunt u ons informeren hoe deze affaire het vertrouwen en de belastingmoraal in Nederland hebben beïnvloed? Zo nee, bent u bereid onderzoek te doen naar

² 2020-0000029412

deze cijfers, meer specifiek de invloed van de affaire op de belastingmoraal van belastingplichtigen en burgers?

Antwoord 32

I&S

Jaarlijks laat de Belastingdienst de Fiscale Monitor uitvoeren. Hiervoor worden burgers en bedrijven ondervraagd over een groot aantal aspecten over de Belastingdienst, onder meer over belastingmoraal en vertrouwen. Enkele resultaten uit de Fiscale Monitor verschijnen in het jaarplan Belastingdienst. Cijfers over de belastingmoraal (ook afkomstig uit de Fiscale Monitor) worden elk jaar in het jaarverslag opgenomen. Na het verschijnen van het jaarplan worden de resultaten van de Fiscale Monitor integraal geplaatst op de website van de Belastingdienst (www.fiscalemonitor.nl). De laatst verschenen resultaten zijn die van de meting 2019. Deze meting heeft plaatsgevonden in de periode mei/juni 2019. De volgende meting staat gepland voor mei/juni 2020, waarin ook belastingmoraal en vertrouwen worden uitgevraagd. Na verwerking en analyse zullen de resultaten op de hierboven beschreven wijze bekend gemaakt worden via de website van de Belastingdienst en wordt hierover aan de Tweede Kamer gerapporteerd via het jaarplan en het jaarverslag.

Vraag 33

Welke feitelijke en praktische maatregelen overweegt u te nemen in de organisatie van de Belastingdienst om dergelijke affaires in de toekomst te voorkomen?

Antwoord 33

UHB

In de brief van 27 februari jl. hebben de staatssecretaris van Financiën – Fiscaliteit en Belastingdienst en ik geschetst op welke gebieden er hiervoor interventies noodzakelijk zijn.³

Vraag 34

Bent u van mening dat het gevolgde beleid in deze affaire inderdaad disproportioneel was? Zo ja, waarom heeft u niet eerder ingegrepen en welke stappen gaat u nemen om dit recht te trekken? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 34

UHB

Ik deel het beeld van harde regelgeving met een buitenproportioneel "alles of niets"-karakter. Vorig jaar is het verzamelbesluit Toeslagen van 20 december 2019 van kracht geworden op grond waarvan niet langer sprake is van disproportioneel terugbetalen bij het niet voldoen van de eigen bijdrage kinderopvangtoeslag. Verder verwijs ik u naar de oplossingen in de kabinetsreactie van 13 maart 2020.

Vraag 35

Bent u voornemens om gedupeerde burgers (financieel) te compenseren? Zo ja, waaruit zal die compensatie bestaan, hoeveel burgers betreft het en welke kosten zijn er met compensatie gemoeid? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 35

UHB

Voor het antwoord op deze vraag verwijs ik naar de kabinetsreactie op het rapport van de Adviescommissie uitvoering toeslagen van 13 maart 2020.

Vraag 36

Herinnert u zich de antwoorden op eerdere Kamervragen, waaruit naar voren komt dat er altijd sprake is van menselijke tussenkomst als afgeweken wordt van aangifte? Herinnert u zich eveneens dat uit dezelfde antwoorden blijkt dat (geautomatiseerde) signalen nooit rechtstreeks tot de conclusie leiden dat er sprake is van een verdenking (van fraude)? Hoe verhoudt de berichtgeving van FTM, waaruit valt af te leiden dat ouders veelal geen idee hadden dat ze verdacht werden van fraude, zich met het de beantwoording van Kamervragen van de

staatssecretaris van Financiën – Fiscaliteit en Belastingdienst (J.A. Vijlbrief) inzake CAF-onderzoeken bij de inkomstenbelasting?⁴

Antwoord 36

UHB

De beoordeling van de kinderopvangtoeslag van ouders verbonden aan een CAF dossier en het besluit om deze toeslag al dan niet stop te zetten is altijd gedaan door een medewerker van de directie Toeslagen. Het risicoselectiemodel van Toeslagen selecteert alleen de aanvragen die vervolgens nog door een mens beoordeeld moeten worden. Bij de selectie krijgt de medewerker niet de reden van de selectie van die aanvraag. De medewerker moet op basis van de aanvraag dus zelfstandig een oordeel vormen. Indien er twijfel was bij de juistheid werd aanvullend bewijs gevraagd. De ADR geeft in zijn rapport Toeslaggerelateerde CAF-zaken aan dat in een aantal gevallen niet duidelijk werd gecommuniceerd met de betrokken ouders welke bewijsstukken nog ontbraken.

Vraag 37

Hoeveel burgers van de zogenaamde tweede groep zijn opgenomen in de Fraude Signalerings Voorziening (FSV)?

Vraag 38

Hoeveel burgers van de zogenaamde tweede groep zijn geïnformeerd dat ze opgenomen zijn/waren in de FSV?

Vraag 39

Hoeveel burgers van de zogenaamde tweede groep zijn geïnformeerd omtrent de mogelijke gevolgen van opname in de FSV?

Vraag 40

Hoeveel burgers van de zogenaamde tweede groep zijn door de Belastingdienst geïnformeerd dat ze verdacht werden van fraude?

Vraag 41

Hoe is de verdenking van fraude gecommuniceerd met deze burgers?

Vraag 50

Herinnert u zich dat de vorige staatssecretaris bij het debat over het evaluatierapport over het onterecht terugvorderen van kinderopvangtoeslagen heeft aangegeven dat er geen kafkasysteem of zwarte lijst is waar je zomaar op komt, dat dit nooit het geval is geweest en nooit het geval zal zijn? Hoe is het mogelijk dat 5.000 medewerkers toegang hebben tot de FSV, maar de bewindspersoon niet over het bestaan van deze lijst op de hoogte is of wordt gebracht?

Vraag 56

Kunt u alle documenten naar de Kamer sturen waarin is gewezen op de risico's, kwetsbaarheden en bezwaren tegen de inzet van de FSV, bijvoorbeeld als het gaat om het ontbreken van logging?

Vraag 83

In hoeverre is de geheime zwarte lijst destijds al toegepast op toeslaggerechtigden? In hoeveel gevallen is dit gebeurd? Kunt u de heer Donner vragen om ook voor de slachtoffers van de zwarte lijst een schaderegeling te ontwerpen?

Antwoord 37, 38, 39, 40, 41, 50, 56 en 83

In het Algemeen Overleg Belastingdienst van 4 maart jl. hebben wij uw Kamer toegezegd om uiterlijk voor 24 april 2020 een brief te sturen over de Fraude Signalerings Voorziening (FSV). De beantwoording van deze schriftelijke vragen hangt nauw samen met de toegezegde brief over de FSV. Zoals wij in het Algemeen Overleg Belastingdienst hebben aangegeven willen wij één en

⁴ Aanhangsel Handelingen II, vergaderjaar 2019–2020, nr. 2006.

ander goed uitzoeken om een zo compleet mogelijk beeld te kunnen geven en alle vragen zo goed als mogelijk te kunnen beantwoorden. Wij zullen de antwoorden op deze schriftelijke vragen daarom gelijktijdig met de toegezegde brief, dus uiterlijk voor 24 april 2020, aan uw Kamer doen toekomen.

Vraag 42

Hoeveel burgers van de zogenaamde tweede groep, waarbij de toeslag is stopgezet en teruggevorderd, hebben niet te horen gekregen dat ze verdacht werden van fraude?

Vraag 43

Waaruit blijkt de menselijke tussenkomst in deze kwestie?

Antwoord 42 en 43

TSL

Zoals bij de beantwoording van vraag 10 al is aangegeven gaat het potentieel om een groep van 20.000 ouders die in aanmerking komen voor compensatie, reparatie of kwijtschelding. Omdat op dit moment nog onbekend is welke ouders tot deze groep behoren, kan nu nog niet worden vastgesteld welke aantallen het betreft.

Vraag 44

Kloppen de in het artikel geschetste feiten dat de problematiek van het geheel terugvorderen bij het niet (geheel) betalen van een kleine eigen bijdrage door de Belastingdienst bij de politieke leiding is aangekaart?

Antwoord 44

Ja dat klopt.

Vraag 45

In welke artikelen van de wet- en regelgeving is dit zogenoemde 'knock-out-criterium' opgenomen?

Antwoord 45

SZW

Vraag 46

Klopt het dat het een bewuste keuze is geweest van het ministerie van SZW om het beleid niet te willen aanpassen van het zogenoemde 'knock-out-criterium' naar 'proportioneel terugvorderen'?

Antwoord 46

SZW

Vraag 47

Wat waren de redenen van het ministerie van SZW om het beleid niet te willen wijzigen? Wat is hierover besproken in het gesprek tussen de Belastingdienst en kinderopvang op het ministerie van SZW?

Antwoord 47

SZW

Vraag 48

Is er na het gesprek tussen de Belastingdienst en kinderopvang nog contact geweest tussen het ministerie van Financien en het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid over het 'knock-out-criterium', zowel op ambtelijk niveau als op het niveau van de bewindspersonen?

Antwoord 48

SZW/UHB

Vraag 49

Welke mogelijkheden waren er voor de Belastingdienst om een ouder te wijzen op de niet betaalde eigen bijdrage en welke herstel mogelijkheden waren er dan nog voor de desbetreffende ouders? Is de herstel mogelijkheid beperkt tot twee maanden of is deze ruimer?

Antwoord 49**TSL**

Wanneer lopende het berekeningsjaar wordt geconstateerd, dat niet alle kosten worden betaald, bijvoorbeeld omdat alleen de KOT wordt doorgestort maar geen eigen bijdrage wordt betaald, betekent dit niet dat iemand dan al geen recht meer heeft op KOT. Bij constatering wordt de aanvrager erop gewezen dat hij niet alle kosten heeft betaald en wordt de mogelijk geboden om dit alsnog te doen. Uiteindelijk moeten alle kosten betaald zijn voor 1 maart van het jaar volgend op het berekeningsjaar. Wordt pas na afloop van deze termijn geconstateerd dat niet alle kosten zijn betaald, dan is er in beginsel geen tijd meer voor herstel.

In de praktijk doen zich echter situaties voor waarin een ouder door omstandigheden niet in staat is tijdig de kosten te betalen. Wanneer de ouder echter hierover tijdig duidelijke afspraken maakt met de kinderopvanginstelling (een betalingsregeling), waarbij de betaling als gevolg van deze betalingsregeling door de gestelde termijn van twee maanden na afloop van het berekeningsjaar loopt, is het niet redelijk om de overschrijding van deze termijn tegen te werpen. Daarbij gelden de volgende uitgangspunten.

- De afgesproken betalingsregeling moet nagekomen worden.
- De betalingsregeling wordt tijdig, dat wil zeggen binnen de termijn van twee maanden na afloop van het jaar, zijn afgesloten of de ouder heeft in ieder geval binnen deze termijn stappen ondernomen die hebben geleid tot een regeling die vlak daarna is afgesproken.
- De termijn waarbinnen de schuld aan de kinderopvanginstelling voldaan wordt, mag niet te lang duren. Uitgangspunt is een half tot een heel jaar, afhankelijk van de hoogte van de schuld.

Voorschotten kinderopvangtoeslag of nabetalingen hiervan dienen in zijn geheel aangewend te worden voor kosten van kinderopvang.

Vraag 51

Kunt u een uitputtend overzicht geven van wetten waar de nationaliteit en/of de tweede nationaliteit een rol speelt, een voorwaarde is en/of een (risico-)indicator is, zoals het recht op bijstand en het aanvragen van toeslag- en kindregelingen?

Antwoord 51**SZW/DGFZ/FJZ****Vraag 52**

In hoeverre maakt de inschrijving in de Registratie Niet-Ingezeten (RNI) of Basisregistratie Personen (BRP) uit voor de toekenning van toeslagen of kindregelingen?

Antwoord 52**TSL**

Zowel voor de huurtoeslag als de kinderopvangtoeslag is inschrijving met een woonadres in de BRP, dan wel het RNI-gedeelte hiervan, een voorwaarde voor de toeslag. Voor de huurtoeslag moet de huurder ingeschreven zijn op het adres van de huurwoning. Voor de kinderopvangtoeslag moeten ouder en kind op hetzelfde adres ingeschreven staan. Hiervoor geldt een uitzondering in het geval een kind tot twee huishoudens behoort, ook wel co-ouderschap genoemd. Dan is het voldoende dat het kind op het adres van een van beide huishoudens ingeschreven staat om voor beide huishoudens meegeteld te kunnen worden.

Vraag 53

Welke acties zijn ondernomen om de nieuwe lijn uit de uitspraken van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State van 23 oktober 2019 om te zetten in beleid? Op welke

wijze wordt deze handelwijze bestendigd? Is er wetgeving in voorbereiding? Wanneer komt deze wetgeving naar de Kamer?

Antwoord 53

DGFZ/FJZ/SZW

Naar aanleiding van de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State over het recht op kinderopvangtoeslag bij een gedeeltelijke betaling van de kosten van kinderopvang is inmiddels een beleidsbesluit gepubliceerd.⁵ In dat beleidsbesluit wordt aangegeven hoe de Belastingdienst/Toeslagen in deze gevallen het recht op kinderopvangtoeslag vanaf 23 oktober 2019 vaststelt. Een beleidsbesluit in verband met de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak over de mogelijkheid die de Belastingdienst/Toeslagen heeft om in bijzondere omstandigheden het bedrag van de terugvordering te matigen of af te zien van terugvordering zal op korte termijn worden gepubliceerd. In dat nog te publiceren beleidsbesluit zullen ook de voorwaarden worden genoemd waaronder op 23 oktober 2019 al onherroepelijk vaststaande beslissingen dat geen recht bestaat op kinderopvangtoeslag omdat niet is aangetoond dat de kosten volledig zijn voldaan en op 23 oktober 2019 onherroepelijk vaststaande terugvorderingsbeschikkingen kunnen worden herzien. Het voornemen bestaat om in samenspraak met de staatssecretaris van SZW deze maatregelen in de Algemene wet inkomensafhankelijke regelingen en de Wet kinderopvang te codificeren en in ieder geval het proportioneel vaststellen van de kinderopvangtoeslag als separaat wetsvoorstel bij het Belastingplan 2021 aan te bieden.

Vraag 54

Kunt u alle documenten naar de Kamer sturen waarmee de bewindspersonen van SZW in de periode van 2012-2015 zijn geïnformeerd over de aanpak van fraude, hardheid en het alles-of-niets-karakter van de regeling? Kunt u alle documenten voor en/of verslagen van gesprekken binnen en/of tussen de ministeries van Financiën en SZW over de aanpak van fraude, hardheid en het alles-of-niets-karakter van de regeling naar de Kamer sturen?

Antwoord 54

SZW/TSL

Vraag 55

Waarom en op basis waarvan hebben de minister van SZW en de staatssecretaris van Financiën na de signalen in 2014 besloten om het alles-of-niets-karakter van deze regelingen niet aan te pakken en te handhaven?

Antwoord 55

SZW/UHB

Vraag 57

Hoe kan het dat journalisten van Follow The Money wél achter het bestaan van de waarschuwingsnotitie (DGB/2014/6160) zijn gekomen maar de Kamer de afgelopen twee jaar niet of nauwelijks over de inhoud hiervan is geïnformeerd?

Antwoord 57

UHB

Deze notities en de inhoud hiervan zijn mede beschreven in:

- het interim advies van de Adviescommissie uitvoering toeslagen dd. 14 november 2019 (bijlage bij Kamerstuk 31066, nr. 546, pagina 43 en 44),
- de brief van 15 november 2019 (Kamerstuk 31066, nr. 538, pagina 16).
- de antwoorden op vragen van de vaste commissie van Financien dd. 29 november 2019 (Kamerstuk 31066, nr. 550, vraag/antwoord 3).
- de brief van 4 februari 2020 (Kamerstuk 31066, nr. 596, pagina 3 en 4)

Vraag 58

⁵ Staatscourant 2019, 70486.

In hoeverre is de Kamer destijds (2014-2015) geïnformeerd over de inhoud van de waarschuwingsnotitie DGB/2014/6160? Hoe kan het dat de Kamer nooit is geïnformeerd over de noodkreet van Financiën en over de kant-en-klare oplossing (proportionele terugvordering) die beschikbaar was?

Antwoord 58

UHB

De Kamer is hierover niet geïnformeerd. Hier is daarna door de actualiteiten, zoals fraudezaken ☐ ☐ in 2015, geen gevolg aan gegeven waardoor dit signaal op de achtergrond is geraakt. Dit betreuren we zeer.

Vraag 59

Wat was precies de reactie van ambtelijk SZW op de "Expertmeeting Eigenbijdrage SZW-BD" van 21 november 2014? Tot en met welk niveau binnen SZW is dit besproken? Heeft de minister van SZW contact gehad over de expertmeeting van 21 november 2014 met zijn specialisten die hierbij aanwezig waren?

Antwoord 59

SZW

Vraag 60

Hebben de ambtenaren van SZW de suggesties van Financiën over proportioneel terugvorderen voorgelegd aan hun minister? Zo ja, wat was zijn reactie? Zo niet, op welk niveau in de organisatie is dit gestrand?

Antwoord 60

SZW

Vraag 61

Zijn de waarschuwingsnotities ook aan de minister van Financiën gestuurd of alleen aan de staatssecretaris van Financiën?

Antwoord 61

UHB

Voorzover we hebben kunnen nagaan zijn de betreffende notities alleen naar de staatssecretaris van Financiën gestuurd.

Vraag 62

Wat is er precies gebeurd met de suggesties voor proportioneel terugvorderen (notitie DGB/14/6754)? Heeft de staatssecretaris van Financiën hierover contact opgenomen met de minister van SZW? Zo ja, wat was zijn reactie? Zo niet, tot op welk niveau is er binnen SZW opvolging gegeven aan deze notitie?

Antwoord 62

SZW/UHB

Vraag 63

Heeft notitie DGB/14/6754 of een andere notitie met vergelijkbare strekking de kersttas van de minister van SZW bereikt? Zo ja, hoe heeft de minister van SZW hierop gereageerd? Zo niet, waarom niet?

Antwoord 63

SZW

Vraag 64

Heeft kinderopvang in januari 2015 zelf besloten om niks te doen met de suggesties over proportioneel terugvorderen of heeft hij dit moeten afstemmen met collega's hoger in de ambtelijke hiërarchie? Is de minister van SZW hierover geïnformeerd?

Antwoord 64

SZW

Vraag 65

Kunt u alsnog de query's uitvoeren waar de journalisten van Follow The Money om verzocht hebben?

Antwoord 65

TSL/UHB

De journalisten van Follow The Money hebben de volgende query vragen gesteld:

- Hoe groot is het probleem thans?
- Hoeveel nihilstellingen zijn er vanwege de eigen bijdrage geweest en hoe groot is het teruggevorderde bedrag bij benadering? De zaken bij de RvS laten zien dat het om een flink aantal moet gaan.

We hebben de gevallen waarbij niet de volledige eigen bijdrage is betaald nog niet in beeld. Ik kom hier in een later stadium op terug.

Vraag 66

Hoe verhoudt de toon van de waarschuwingsnotities van Financiën zich tot de brief van de minister van SZW van 21 april 2015⁶ waarin hij het adagium "no show, no money" beschrijft en waarin hij waarschuwt dat "zijn beleid effect kan hebben op ouders en instellingen die te goeder trouwer handelen"?

Antwoord 66

SZW

Vraag 67

Hoe is het mogelijk dat de minister van SZW zo'n brief schrijft (21 april 2015) zonder daarbij geïnformeerd te worden door zijn ambtenaren over de waarschuwingen van Financiën over het te strenge beleid?

Antwoord 67

SZW

Vraag 68

Herinnert u zich eerdere (feitelijke) vragen van de Kamer over de passage van de tussenrapportage van de Adviescommissie Uitvoering Toeslagen (blz. 43) waarin wordt verwezen naar het ambtelijk overleg tussen Financiën en SZW dat zou zijn verzand? Hoe beoordeelt u uw eerdere antwoord op deze vraag⁷, nu blijkt dat er in elk geval één bewindspersoon is geweest die wel degelijk geïnformeerd is?

Antwoord 68

UHB

In de in de voetnoot van de vraag opgevoerde vragen en antwoorden van 29 november 2019 staat in antwoord 3 al beschreven dat deze notitie is voorgelegd aan een bewindspersoon: "*Deze is binnen het ministerie van Financiën aan de staatssecretaris voorgelegd in december 2014.*"

Vraag 69

Kunt u, in lijn met artikel 68 van de Grondwet en de aangenomen moties van Omtzigt c.s.⁸ de Kamer volledig informeren en alle interne documenten (dus van alle ministeries) sturen die betrekking hebben op waarschuwingen van ambtenaren over het strenge beleid rondom

⁶ Kamerstuk 17050, 31322, nr. 503

⁷ Kamerstuk 31066, nr. 550

⁸ Kamerstuk 28362, nr. 25 en nr. 26

kinderopvangtoeslagen of die betrekking hebben op suggesties van ambtenaren voor proportioneel terugvorderen?

Antwoord 69

DJZ/FJZ

Het kabinet heeft de aangenomen moties nog in beraad, in afwachting van het ongevraagde advies van de Raad van State over de ministeriële verantwoordelijkheid. Met de antwoorden hiervoor wordt uw Kamer zo volledig mogelijk geïnformeerd. Onlangs heb ik u bij brief [PM verwijzing] al op de hoogte gesteld van de openbaarmaking van documenten naar aanleiding van een verzoek op grond van de Wet openbaarheid van bestuur. Daarbij zijn ook alle bij mij bekende interne documenten openbaar gemaakt. Voor zover er daarbij nog relevante informatie was waarover u volgens mij dient te beschikken, heb ik die in de genoemde briefgegeven. Overigens is iedere bewindspersoon zelf verantwoordelijk voor de afweging of documenten aan uw Kamer worden verstrekt. Ik kan die afweging niet voor andere bewindspersonen maken, net zo min als dat ik beschik over alle documenten waarover zij beschikken.

PM afstemming met BZK moet nog plaatsvinden, daar waren ziekten en anderen hebben mogelijk hun prioriteiten liggen bij vraagstukken van noodwetgeving, die mij ook wat urgenter lijkt overigens.

Vraag 70

Klopt het dat de heer Wiebes, destijds als staatssecretaris van Financiën verantwoordelijk voor Belastingdienst, is gewezen op de disproportionele gevolgen van het invorderingsbeleid van Toeslagen? Kunt u dit uitsluiten?

Vraag 71

Welke reactie heeft de heer Wiebes gegeven op deze verontrustende informatie? Klopt het dat hij deze essentiële informatie heeft genegeerd?

Vraag 72

Klopt het dat de handgeschreven aantekeningen van de heer Wiebes bewijzen dat de strekking van de indringende waarschuwingen van DGBel en Belastingdienst/Toeslagen (BT) heeft begrepen, maar heeft genegeerd?

Antwoord 71, 72 en 73

UHB/EZK

Het is correct dat de heer Wiebes de betreffende notities gekregen heeft. In het op 12 maart jl. gepubliceerde besluit op een Wob-verzoek zijn de aantekeningen van de heer Wiebes zichtbaar.⁹

Vraag 73

Klopt het dat de heer Asscher, als minister van SZW, is gewezen op de disproportionele gevolgen van het invorderingsbeleid van Toeslagen?

Antwoord 73

SZW

Vraag 74

Welke reactie heeft de heer Asscher gegeven op deze verontrustende informatie? Klopt het dat hij deze essentiële informatie heeft genegeerd? Klopt het dat deze informatie in zijn "kersttas" van december 2014 zat? Klopt het dat er parafen staan op de gelezen stukken? Kunt u deze geparafeerde stukken aan de Kamer doen toekomen? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 74

SZW

Vraag 75

Bestaan er handgeschreven handtekeningen van de heer Asscher, of andere bewijzen, dat hij de strekking van de indringende waarschuwingen van DGBel en BT heeft begrepen, maar heeft genegeerd?

⁹ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/wob-verzoeken/2020/03/12/besluit-wob-verzoek-inzake-kinderopvangtoeslag-en-eigen-bijdrage>.

Antwoord 75**SZW****Vraag 76**

Klopt het dat het harde beleid na 2014 jarenlang door deze twee bewindspersonen is verdedigd in parlementaire debatten en anderszins?

Vraag 82

Waarom is het knock-out-criterium niet al in 2014 uitgeschakeld? Wie draagt hiervoor in welke mate verantwoordelijkheid?

Antwoord 76**UHB/SZW**

Zoals ook in de brief van 12 maart jl. en eerdere brieven is aangegeven is indertijd door de actualiteiten, zoals fraudezaken [] verder geen gevolg gegeven aan de waarschuwingen waardoor dit signaal op de achtergrond is geraakt. Dit betreuren we zeer. In deze periode lag de focus op fraudebestrijding, zoals ook de Adviescommissie uitvoering toeslagen in haar eerste deelrapport beschrijft.

Vraag 77

Kan een kritische beschouwing gegeven worden van de bedenkelijke rol die de Raad van State hierin gespeeld heeft? Klopt het dat ook daar de menselijke maat ontbroken heeft?

Antwoord 77**FJZ**

In haar uitspraken van 23 oktober 2019 is de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State teruggekomen op eerdere jurisprudentie. Dat is het recht van deze hoogste bestuursrechter. De uitspraken zijn voor mij en de Belastingdienst een gegeven. Uiteraard wordt daaraan gevolg gegeven. Het is niet aan mij om over deze uitspraken en de rol van de Raad van State een mening te geven."

Vraag 78

Klopt het dat er aanzienlijk meer gedupeerden zijn dan de 9.500 die nu nog genoemd worden?

Antwoord 78**UHB**

Zoals in de Kabinetsreactie op het eindrapport van de Adviescommissie Uitvoering Toeslagen, het rapport van de ADR en het Zwartboek genoemd, gaat het om een groep van potentieel meer dan 20.000 ouders. Het exacte aantal is onbekend, omdat steeds per dossier nog zal moeten worden uitgezocht of de volledige toeslag is teruggevorderd op grond van een klein verzuim, zoals het niet volledig voldoen van de eigen bijdrage in de kosten kinderopvang.

Vraag 79

Klopt het dat er ook sprake was van terugvordering als de eigen bijdrage door iemand anders (bijvoorbeeld de opvanginstelling) werd betaald dan de toeslaggerechtigde zelf? Waarom gebeurde dit? In het belastingrecht is het toch toegestaan dat iemand anders de belastingverplichting voldoet dan de belastingplichtige? Dit is toch gangbaar in het belastingrecht?

Antwoord 79**FJZ/SZW/DGFZ/TSL**

De ouder is zelf verantwoordelijk voor het betalen van de kosten. Net als in het belastingrecht is het mogelijk dat een derde de betaling doet. Deze derde krijgt dan een vordering op de ouder voor dat bedrag, tenzij de derde het bedrag aan de ouder schenkt. Net als bij een betaling door de ouder zelf, moet een betaling door deze derde, desgevraagd, wel aannemelijk gemaakt worden. Kon de ouder de betaling onvoldoende aannemelijk maken of kon de ouder onvoldoende aannemelijk maken dat een bepaalde betaling van een derde betrekking had op zijn kinderopvangtoeslag, dan kon dat inderdaad leiden tot een terugvordering van de kinderopvangtoeslag. Betaalde de kinderopvang een deel van de kosten, dan werd (en wordt) dit aangemerkt als een korting op de kosten. Als deze korting tijdig is doorgegeven, werd de

kinderopvangtoeslag toegekend op basis van de lagere kosten, dus de kosten na aftrek van de korting.

Vraag 80

Klopt het dat er ook sprake was van terugvordering als er sprake was van een betalingsachterstand bij de eigen bijdrage? Wat was de reden hiervan?

Antwoord 80

TSL/CAP

Daarvan kon inderdaad sprake zijn. Tot de uitspraak van de Raad van State van 23 oktober 2019 gold dat er alleen recht bestaat op kinderopvangtoeslag als alle kosten tijdig zijn betaald.¹⁰ Dit gold zowel voor het gedeelte dat vergoed wordt via de kinderopvangtoeslag als de eigen bijdrage. Daarbij gold dat alle betalingen gedaan voor 1 maart van het jaar volgend op het berekeningsjaar meetelden. Achterstanden die lopende het jaar zijn ontstaan, maar voor deze datum waren ingelopen, hadden (en hebben) daardoor geen invloed op het recht op kinderopvangtoeslag. Daarnaast werden betalingen die gedaan zijn in het kader van een betalingsregeling met de kinderopvang in bepaalde gevallen aangemerkt als tijdig. De criteria die daarbij in de praktijk werden gehanteerd komen grotendeels overeen met voorwaarden die opgenomen zijn in paragraaf 3.2 van het Verzamelbesluit Toeslagen. Ook verwijst ik naar het antwoord op vraag 50.

Vraag 81

Klopt het dat het invorderingsbeleid de lage inkomens veel harder heeft getroffen dan de hoge inkomens?

Antwoord 81

TSL/CAP

Lage inkomens hebben doorgaans een hogere toeslagschuld. Dit komt omdat zij een hoger vergoedingspercentage van de kosten kinderopvang dan andere (hogere) inkomensgroepen ontvangen. De combinatie van hogere terugvorderingen met minder financiële capaciteit kan ertoe leiden dat lage inkomens eerder problemen ondervinden dan hogere inkomens. Wel wordt bij verzoeken om een persoonlijke betalingsregeling gekeken naar betalingscapaciteit binnen 2 jaar. Eventueel restant schuld wordt daarna buiten invordering gesteld. In dat kader kan gesteld worden dat de lage inkomens sneller in aanmerking komen voor buiten invordering stellen van hun toeslagschuld.

Vraag 84

Klopt het dat uit het rapport van de ADR blijkt dat de Belastingdienst jarenlang gediscrimineerd heeft bij het aanvragen van kinderopvangtoeslag? Klopt het dat dit zat ingebakken in het risicoselectiemodel?

Antwoord 84

UHB

Vraag 85

Klopt het dat het vooral om ingezetenen gaat met verblijfsrechten in Nederland, maar zonder de Nederlandse nationaliteit? Klopt het dat daarmee art. 1 van de Grondwet, art. 14 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM) en de Wet gelijke behandeling geschonden zijn?

Antwoord 85

UHB/IV&D

De Autoriteit persoonsgegevens doet momenteel onderzoek of de Belastingdienst (bijzondere) persoonsgegevens waaruit ras of etnische afkomst blijken mogelijk onrechtmatig heeft verwerkt. Meer specifiek richt het onderzoek zich op het verwerken van gegevens omtrent tweede nationaliteit in het Toeslagen Verstrekkingen Systeem en/of in het kader van controle op de toeslagen voor kinderopvang. Zodra de Autoriteit Persoonsgegevens haar onderzoek heeft afgerond zal ik uw Kamer over de uitkomsten van dat onderzoek en mijn reactie daarop informeren.

¹⁰ ECLI:NL: RVS:2019:3535.

GISTEREN 17:00 • 11 MIN

Politieke top werd intern meermaals gewaarschuwd, maar greep niet in bij toeslagenaffaire

JAN-HEIN STROP

Follow The Money 8 maart 2020

Tienduizenden ouders zijn sinds 2005 getroffen door het hardvochtig terugvorderen van hun kinderopvangtoeslag. Dit is het verhaal over politici en ambtenaren die sinds 2014 wisten van de ernst van dit probleem, maar niet ingrepen. Aan de hand van vertrouwelijke notities reconstrueert FTM hoe staatssecretaris Eric Wiebes en minister Lodewijk Asscher de noodkreten van ambtenaren negeerden. Willens en wetens hielden ze vast aan het harde beleid, waardoor goedwillende burgers in grote financiële nood kwamen.

Dit stuk in 1 minuut

Het afgelopen jaar is er veel aandacht geweest voor de zogeheten toeslagenaffaire: ambtenaren van de Belastingdienst joegen op fraudeurs en merkten honderden ouders ten onrechte als zodanig aan. Bij deze ouders werd de toeslag stopgezet, wat tot acute financiële nood leidde.

Er blijkt een tweede, nog grotere groep ouders te zijn die zwaar te lijden heeft gehad onder het strikte zwart-witbeleid: de mensen die geen (of te weinig) eigen bijdrage voor de kinderopvang hebben betaald. De Belastingdienst was gehouden om, zelfs wanneer het een klein of niet-verwijtbaar verzuim betrof, vervolgens alle uitgekeerde toeslagen terug te vorderen.

De ambtelijke top van Financiën heeft er bij de staatssecretaris herhaaldelijk op aangedrongen het beleid aan te passen, maar dat was aan dovemansoren gericht. Zowel toenmalig staatssecretaris Wiebes (Financiën, VVD) als minister Asscher (Sociale Zaken en Werkgelegenheid, PvdA) waren op de hoogte van de problemen.

Maar er komt geen oplossing. Vijf jaar later, in maart 2019, ontploft de toeslagenaffaire, de grootste politieke kwestie in jaren. Dankzij publicaties van RTL Nieuws en Trouw komt aan het licht dat duizenden ouders op gruwelijke wijze zijn aangepakt door de Belastingdienst in een nietsontziende fraudejacht door het zogeheten CAF². De CAF-zaken draaien om het ten onrechte stopzetten (en later: terugvorderen) van toeslagen, waardoor ouders acuut in financiële nood kwamen. Bovendien werden ouders die bezwaar maakten, schandalig behandeld: ze kregen vaak niet eens te horen waarvan ze verdacht werden.

De affaire rond het CAF is maar het begin. Wat onder de radar is gebleven, is dat het systematisch terugvorderen van de volledige toeslag – meestal op grond van een klein verzuim dat niets met fraude te maken heeft – aanzienlijk meer ouders heeft getroffen dan de ongeveer 9500 CAF-gerelateerde gedupeerden. Dat gaf de nieuwe staatssecretaris van Financiën Alexandra van Huffelen (D66) afgelopen week ook toe tijdens een overleg in de Kamer. Zij schat het aantal ouders in deze tweede groep op een ‘veelvoud’ van de CAF-groep. ‘Dit is het probleem waar niemand het over heeft,’ zegt een ingewijde van de Belastingdienst. ‘Dit is de affaire die nog moet beginnen.’

‘Dit is het probleem waar niemand het over heeft,’ zegt een ingewijde van de Belastingdienst. ‘Dit is de affaire die nog moet beginnen’

De Adviescommissie Uitvoering Toeslagen (Commissie-Donner) heeft de kwestie in haar rapport Omzien in verwondering van eind november 2019 zijdelings aangestipt³. Maar in het aankomende eindrapport van 12 maart zal Donner hier uitvoerig op ingaan.

Waar gaat het nu precies om? Wie kinderopvangtoeslag wil hebben, is verplicht een eigen bijdrage te betalen – de toeslag is immers een tegemoetkoming in de kosten. Betaal je de eigen bijdrage niet, of niet helemaal, dan vervalt je recht op toeslag volledig (de zogeheten ‘nihilstelling’). Dan vordert de Belastingdienst alle ontvangen toeslag over een jaar terug – ‘een zwart-wit-benadering zonder grijstinten’, schreef Menno Snel, de gevallen staatssecretaris van Financiën, november vorig jaar aan de Kamer.

Zo vervalt het recht op toeslag

Kinderopvanginstellingen trokken ouders door ‘gratis kinderopvang’ aan te bieden. Ouders met een laag inkomen hoefden maar een kleine eigen bijdrage te betalen, dus nam de instelling die op zich. Maar toen de Belastingdienst constateerde dat de ouders zelf niets (of te weinig) hadden bijgedragen aan de kosten van kinderopvang, verviel het recht op toeslag.

Dat kon ook gebeuren als er met de aanvraag iets misging, bijvoorbeeld als er meer uren waren aangevraagd dan er daadwerkelijk werden opgenomen, waardoor de betaalde eigen bijdrage lager was dan vereist. Ook wanneer iemand anders dan de aanvrager de eigen bijdrage op zich nam door de kinderopvanginstelling te betalen, werd de toeslag teruggevorderd. Tot slot was ook een betalingsachterstand bij de eigen bijdrage – indien die een jaar later nog niet was ingelopen – een reden voor terugvordering.

Wat Van Huffelen de Kamer niet vertelde, is dat lagere inkomens veel harder zijn getroffen door dit beleid dan hogere inkomens – die ontvangen immers veel meer toeslag ten opzichte van hun eigen bijdrage en hebben vanwege hun lage inkomen meer moeite het hoge bedrag terug te betalen. Sterker nog, voor velen van hen is dat onmogelijk.

Waarom heeft het zes jaar geduurd voordat het ministerie van Financiën het probleem toegeeft? Hoe kan het dat Financiën en Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) al die tijd aan het harde beleid hebben vastgehouden?

Al in november 2014 hebben topambtenaren hun staatssecretaris Wiebes verteld wat er loos was. Na de eerste notitie van Financiën volgt een krappe maand later een tweede, waarin de problematiek nog scherper is verwoord [zie verderop in dit artikel]. ‘Ouders zijn diep in de schulden geraakt,’ schrijft de Belastingdienst. ‘De impact op huishoudens is zo groot dat het beleid als disproportioneel wordt ervaren.’ Bovendien draagt de

Belastingdienst daarin een eenvoudige oplossing aan en vraagt aan Wiebes: overleg met het verantwoordelijke departement SZW en get it done.

Het 'knock-out criterium'

Zulke memo's komen in Den Haag niet zomaar tot stand; daar komt een heel ambtelijk traject bij kijken. Zo ook in dit geval: op 21 november 2014, een dag nadat het eerste memo naar Wiebes ging, wandelen ambtenaren van het ministerie van SZW het pand op de Korte Voorhout 7 binnen. De beleidsmedewerkers zijn stuk voor stuk specialist op het gebied van de kinderopvangtoeslag – een ingewikkeld juridisch terrein. Ze zijn bij de Belastingdienst uitgenodigd voor een 'expertmeeting' over de 'eigen bijdrage'.

Voor de medewerkers van de Belastingdienst is het niet zomaar een meeting. Er staat voor hen veel op het spel. Hun directie Toeslagen heeft er bijna een jaar voorbereiding in gestoken om aandacht te krijgen voor het onderwerp. Ze zijn dan ook tevreden dat het gelukt is om de ongeveer twaalf ambtenaren verzameld te krijgen. Ze hopen ook politieke aandacht te krijgen bij SZW voor de gevolgen van het beleid voor ouders.

Tijdens de bijeenkomst wordt een PowerPoint-presentatie getoond. Centraal daarin staan de fraudezaken bij kinderopvanginstellingen De Parel en De Appelbloesem. Een van de betrokken ouders heeft in een jaar tijd ruim 25 duizend euro aan kinderopvangkosten ontvangen. Er is één probleem; de ouder in kwestie heeft de eigen bijdrage van ruim 2000 euro niet betaald. En die eigen bijdrage is verplicht voor iedereen die kinderopvangtoeslag krijgt.

Deze ouder heeft niet gefraudeerd en voldoet verder aan alle voorwaarden. De ambtenaren vinden het hardvochtig dat zo iemand moet terugbetalen

Het probleem waar de ambtenaren van Financiën tegenaan lopen, is dat de wet een regel bevat die de afdeling Toeslagen verplicht om vrijwel de volledige 25.000 euro euro terug te vorderen. Dat noemt de Belastingdienst het 'knock-out criterium'. En ze vinden het niet logisch. Deze ouder heeft niet gefraudeerd en voldoet verder aan alle voorwaarden. De ambtenaren vinden het hardvochtig dat zo iemand ook geld moet terugbetalen waarop de ouder in hun ogen wél recht heeft. Maar niet naar de letter van de wet, want kinderopvangbedrijf

De Parel heeft de eigen bijdrage voor mensen met een laag inkomen, zoals deze ouder, op zich genomen. En dus heeft deze ouder geen eigen bijdrage betaald.

Bij Toeslagen is dan al bekend dat de teruggevorderde toeslag door de getroffen ouders niet is op te hoesten. Voor 19 schrijnende gevallen dreigt de schuldsanering, en dat ziet de gemeente Capelle aan de IJssel, waar De Parel is gevestigd, als een groot maatschappelijk probleem. 'Vinden we dat redelijk?' staat in de presentatie, en: 'Wat zijn oplossingen?'

De oplossing van de Belastingdienst is simpel: schaf het 'knock-out criterium' af. Dan hoeft de dienst alleen de te weinig betaalde eigen bijdrage te vorderen, in plaats van alles. In Haags jargon heet dat 'proportioneel terugvorderen'. Maar zo'n beslissing kan de dienst niet zelf nemen. Dat is nieuw beleid, waarvoor een beslissing nodig is van het verantwoordelijke beleidsdepartement: het ministerie van SZW. Financiën gaat over de uitvoering van het beleid.

De specialisten van de Belastingdienst krijgen de indruk dat hun collega's van SZW begrip hebben voor de ernst van het probleem. Uit een ambtelijke notitie blijkt dat de ambtenaren van SZW de oplossing zullen voorleggen aan hun minister, Lodewijk Asscher (PvdA).

Parallel daaraan legt de Belastingdienst de oplossing – proportioneel terugvorderen – voor aan staatssecretaris Eric Wiebes (VVD), tegenwoordig minister van Economische Zaken en Klimaat.

Wat gebeurt er daarna met de noodkreet van de Belastingdienst? Hoe reageert de ambtelijke top van SZW? En zien Wiebes en Asscher de voortzetting van dit beleid als een politiek risico?

Reconstructie

Dat het knock-out criterium slachtoffers maakte, was bekend, niet alleen intern bij de Belastingdienst. Bij de Nationale Ombudsman komen al vanaf 2012 klachten binnen over de brute terugvordering, zo laat een medewerker weten: bij elkaar rond de 100. Er waren meldingen via het speciale telefoonnummer Gedupeerden Kinderopvangtoeslag, meldingen via de SP, de Bond van Belastingbetalers en de stichting BOINK.

En toch verzuimden bij Financiën en SZW maatregelen te treffen, terwijl de vertrouwelijke notities aantonen dat het probleem sinds 2014 bekend was bij deze ministeries. Ook roepen de documenten de vraag op of de Kamer wel volledig werd geïnformeerd. We kijken terug vanaf 2005, het jaar dat het huidige toeslagstelsel werd ingevoerd.

Direct bij de invoering van de Wet Kinderopvang dat jaar wordt de eigen bijdrage een verplichte voorwaarde om de toeslag te ontvangen. Een paar jaar later komen de eerste fraudegevallen bij gastouderbureaus aan het licht. In 2010 roept de zaak 'Appelbloesem' de cruciale vraag op: als een gastouderbureau fraude heeft gepleegd, waarom moeten de ouders – die niets valt te verwijten – dan hun gehele kinderopvangtoeslag terugbetalen? De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen André Rouvoet (ChristenUnie) antwoordt: 'Indien de aanvraag niet voldoet aan de wettelijke vereisten wordt het ten onrechte uitbetaalde bedrag teruggevorderd. Vraagouders zijn ingevolge de Wet kinderopvang immers zelf verantwoordelijk voor de juistheid van hun aanvraag.' De echo van dit axioma blijft nog jaren nagalmen.

Fraude met toeslagen blijft hoog op de politieke agenda staan. Toenmalig staatssecretaris van Financiën Frans Weekers (VVD) kondigt daarom in 2011 en 2012 allerlei nieuwe maatregelen aan. Een paar maanden later, op

"Wanneer een aanbieder van kinderopvang geen eigen bijdrage betaalt, bestaat er geen recht op kinderopvangtoeslag" (Lodewijk Asscher, toenmalig minister SZW)

5 november 2012, treedt het kabinet-Rutte II aan, ook wel het kabinet-Rutte-Asscher. Laatstgenoemde wordt als minister van SZW verantwoordelijk voor de kinderopvang, Weekers is opnieuw staatssecretaris van Financiën.

In april 2013 barst de bom van de Bulgarenfraude, aan het licht gebracht door RTL Nieuws. Bulgaren schreven landgenoten als 'spookburger' bij Nederlandse gemeenten in en ontvingen thuis, in Bulgarije, de centen. De Kamer staat op haar achterste benen, en eist een snoeiharde aanpak. Weekers belooft stringent beleid: 'De Belastingdienst start deze maand met het uitnodigen van aanvragers van toeslagen. Risicovolle aanvragen worden aan de balie afgehandeld. Daarvoor geldt het adagium "no show, no money". Als mensen niet komen opdagen, wordt de toeslag onmiddellijk stopgezet.' Nog meer maatregelen om fraude tegen te gaan mogen de spartelende Weekers niet baten. Eind januari 2014 treedt hij af, na felle kritiek van de oppositie. Eric Wiebes (VVD) volgt hem op.

Een paar weken later, op 18 februari 2014, benadrukt minister Asscher de voortzetting van de onder Rouvoet ingezette harde lijn in een brief aan de Kamer: 'Wanneer een aanbieder van kinderopvang zich hieraan niet houdt [betalen van eigen bijdrage, red.], bestaat er geen recht op kinderopvangtoeslag. Als de Belastingdienst dit ontdekt, vordert hij vervolgens in principe het gehele bedrag aan verstrekte kinderopvangtoeslag terug.'

Ondertussen hebben de signalen dat de harde aanpak veel slachtoffers maakt, ook de PvdA'er bereikt. Tijdens een algemeen overleg op 24 september 2014 zegt de minister: 'Daarmee [door op termijn directe financiering van kinderopvanginstelling in te voeren, red.] pakken we bovendien het soms – ik zou haast zeggen vaak – pijnlijke probleem van de terugvorderingen aan, waarbij mensen soms zeer forse bedragen moeten terugbetalen op een moment dat ze daartoe nauwelijks in staat zijn.' Kortom, de minister erkent dat het beleid ouders in het nauw drijft, maar schuift een oplossing op de lange baan. Eerst wil Asscher de hele manier van het uitbetalen van kinderopvangtoeslag onder de loep nemen.

Na de expertmeeting en de veelbelovende reactie van Wiebes op hun eerste notitie hebben de ambtenaren goede hoop

Nu breekt een cruciale periode aan: de Afdeling Toeslagen bereidt een expertmeeting tussen Financiën en SZW voor, in een ultieme poging de problematiek politiek scherp te zetten. Want de ambtenaren maken zich nog steeds grote zorgen over de onbedoelde gevolgen van het beleid. Na de expertmeeting en de veelbelovende reactie van Wiebes op hun eerste notitie hebben ze goede hoop.

DOCUMENT PAGES TEXT 2009 Search

ambd. 18/11

notitie eigen bijdrage ROT

18/11

Aanleiding
Tijdens het AO Belastingdienst heeft u aangegeven vooruitlopend op de staatsbevoegdheid te willen beslechten welke voorwaarden nu al mogelijk zijn in de uitvoering van de kinderopvangtoeslag. Een vereenvoudiging die nu al in te voeren zou zijn doet op de eigen bijdrage. In het kader van de Rijksoverheid is u al eerder geïnformeerd over de problematiek rond het terugvorderen van welke toelage, indien blijkt dat de aanvrager geen eigen bijdrage heeft betaald. U heeft recent naar aanleiding van de notitie van de Rijksoverheid (1) opgemerkt dat: "ook als minder ingevulde vraag is je af waarom het bijv. bedrag wordt teruggevorderd in plaats van het bedrag van de noodzakelijke gestelde eigen bijdrage".

Met ambtelijk SZW is afgesproken dat de problematiek rond de eigen bijdrage te samen met een oplossingsrichting zal worden voorgelegd aan de minister van SZW. Bijgevoegde notitie is door Financiën toezicht aan SZW (collega 1). Indien de minister van SZW besluit de huidige regels met betrekking tot de eigen bijdrage te handhaven verzoeken wij u contact op te nemen met uw collega om de voorgestelde oplossingsrichting te bespreken.

Toelichting
• Het huidige beleid van SZW is dat alle ouders geen kosten voor kinderopvang hebben betaald, zij ook geen recht op toeslag hebben. De Belastingdienst

Op 11 december sturen de ambtenaren van Financiën daarom een tweede notitie – ‘eigen bijdrage KOT’ – aan de VVD’er, dit keer met een uitgewerkt voorstel van de Afdeling Toeslagen. In de bijlage wordt de ‘zeer grote impact’ van het beleid met een schrijnend rekenvoorbeeld uiteen gezet. ‘De hoogte van dergelijke grote terugvorderingen KOT [Kinderopvangtoeslag, red.] maakt dat het voor de meeste ouders moeilijk zal zijn om de teruggevorderde bedragen te betalen.’ De terugvordering is daarom ‘disproportioneel’.

De oplossing die de ambtenaren aandragen is simpel: vorder alleen het bedrag terug dat als eigen bijdrage had moeten worden betaald – een bedrag dat vaak maar een tiende is van wat het beleid op dat moment voorschrijft.

Met ‘ambtelijk SZW’ wordt afgesproken dat ‘de problematiek rond de eigen bijdrage te samen met een oplossingsrichting zal worden voorgelegd aan de minister van SZW’. Om de druk op te voeren, schrijft de Belastingdienst in de notitie: ‘Indien de minister van SZW besluit de huidige regels met betrekking tot de eigen bijdrage te handhaven verzoeken wij u [Wiebes, red.] contact op te nemen met uw collega [Asscher, red.] om de voorgestelde oplossingsrichting [proportioneel terugvorderen, red.] te bespreken.’ Met andere woorden: de Belastingdienst vraagt Wiebes om het probleem op politiek niveau te behandelen.

Dit stuk gaat volgens het memo bij Asscher in de ‘kersttas’, tussen de andere stukken die de minister tijdens het reces moet lezen. De Belastingdienst krijgt ruim een maand later antwoord op haar voorstel: op 30 januari 2015 vindt volgens een ingewijde van de Belastingdienst een overleg plaats bij SZW met [redacted]

[redacted] Die maakt duidelijk dat SZW het beleid niet wil wijzigen, stelt de ingewijde. Wel is het de bedoeling dat de Belastingdienst de informatie over de eigen bijdrage op haar website verduidelijkt.

Dit stuk gaat bij Asscher in de ‘kersttas’, tussen de andere stukken die hij tijdens het reces moet lezen

Heeft Asscher de notitie in zijn ‘kersttas’ gezien? Heeft hij contact gehad met zijn specialisten die op de expertmeeting waren? Heeft Wiebes met zijn ambtgenoot het voorstel met Asscher besproken? En wat hebben Asscher en [redacted] over dit onderwerp besloten? Zowel Financiën als SZW willen geen antwoord geven op vragen hierover. Na lang aandringen geeft de woordvoerder van SZW aan meer tijd nodig te hebben, en zegt ‘alle stukken die we hebben kunnen terugvinden hierover [te] hebben gedeeld met de commissie-Donner’.

Evident is wel dat de zogeheten ‘ambtelijke lijn’ ook de politieke lijn wordt, waarvan Asscher en Wiebes de jaren erna niet zullen afwijken. Geen eigen bijdrage betekent alles terugbetalen, zelfs voor ouders die bij hun aanvraag zijn misleid door een kinderopvanginstelling, zoals [redacted]. ‘De aanvrager is te allen tijde zelf verantwoordelijk voor de juistheid en volledigheid van deze gegevens [...] Ook stelt de Raad van State dat zelfs indien de aanvrager verkeerd is voorgelicht of zou zijn, dat uit de Wet op de Kinderopvang volgt dat een deel van de kosten van de kinderopvang voor de ouder blijft. Dat ouders mogelijk verkeerd zijn of worden voorgelicht door derden verandert niets in de formeel juridische verhouding tussen aanvrager en Belastingdienst,’ schrijven Wiebes en Asscher op 30 mei 2016, in antwoord op Kamervragen over [redacted]

Kortom, het is de specialisten van de afdeling Toeslagen niet gelukt de verantwoordelijke politici op andere gedachten te brengen.

Asscher en Wiebes verdedigden jarenlang het harde beleid

Tijdens een algemeen overleg op 5 februari 2015 gaat minister Asscher specifiek in op de situatie bij [redacted] en zegt: ‘Een ouder heeft de plicht om aan te tonen dat hij daadwerkelijk kosten voor de kinderopvang heeft gemaakt. Als blijkt dat die ouder niet kan voldoen aan die verplichting, dan heeft dat consequenties. Dan is er namelijk geen recht op toeslag.’ En op 9 september 2015 betoogt Asscher in de Kamer: alle ouders die kinderopvangtoeslag aanvragen ‘moeten op de hoogte zijn van de rechten en plichten die daarmee samenhangen en zijn daar zelf voor verantwoordelijk. De Belastingdienst is in voorkomende gevallen verplicht het hele bedrag terug te vorderen. Dat is ook bevestigd door de Raad van State.’

In brieven aan de Kamer van 10 februari 2015 en 1 juli 2015 bedient ook Wiebes zich van formeel-juridische argumenten om het gebrek aan proportionaliteit te rechtvaardigen. ‘Een ouder heeft de zelfstandige plicht om dit desgevraagd aan te tonen ten overstaan van de Belastingdienst. Als blijkt dat de vraagouder niet kan voldoen aan deze verplichting geeft de wet geen mogelijkheid voor een toeslag.’

Op dit onderwerp trekken Asscher en Wiebes als duo op, waarbij zij duidelijk maken dat de Belastingdienst niet op eigen houtje mag afwijken van de vastgelegde koers. In bijzijn van Asscher zegt Wiebes tijdens een debat op 9 maart 2016: 'De Belastingdienst mag alleen wat van de wet mag en moet wat van de wet moet. Dat is maar goed ook, want als we een uitvoerder hebben die dingen zou doen die niet volgens de wet zijn, stonden de Kamerleden op hun achterste benen, hetgeen precies de taak is die zij moeten verrichten. Ik zou dat als kiezer van hen verwachten. Er zijn echter een aantal belangrijke bepalingen, die wij wettelijk met elkaar hebben afgesproken en waar we niet omheen kunnen. Ten slotte is dit een terrein waarop wij zowel aan de Dienst Toeslagen als aan de Staatssecretaris geen enkele bewegingsvrijheid of discretionaire bevoegdheid hebben toegekend.'

Dat laatste blijft echter een Haags geheim, goed bewaard op de burelen van Financiën en SZW. Want de Kamer heeft in die tijd geen idee dat de top van Financiën een noodkreet stuurde naar staatssecretaris Wiebes, noch dat er een kant en klare oplossing was, zo blijkt uit een analyse van de Kamerstukken. Nergens komen de zorgen van de Dienst Toeslagen en de voorgestelde proportionele terugvordering ter sprake, terwijl die oplossing op het hoogste ambtelijke (en politieke) niveau is aangekaart en besproken. Een woordvoerder van Financiën bevestigt dat de bewindslieden de Kamer hierover niet hebben geïnformeerd.

Sterker nog, het lijkt erop dat Wiebes de Kamer onjuist heeft geïnformeerd. Op de vraag van CDA-kamerlid Pieter Omtzigt of er ouders die 'onnodig grote schade' geleden hebben van het 'abrupt stopzetten en terugvorderen van kinderopvangtoeslag in 2014', antwoordt Wiebes: 'Daar is niets van gebleken.'

De RvS wijst de klachten van burgers af, met dezelfde uitleg als de bewindspersonen: helaas, de wet is de wet

Bij de Raad van State (RvS) dienen zich in die jaren honderden zaken aan waarin burgers bezwaar maken tegen de verstreckende besluiten. Maar de RvS wijst de klachten van burgers af, met dezelfde uitleg als de bewindspersonen geven: helaas, de wet is de wet. Voor Asscher en Wiebes zijn de uitspraken een steun in de rug, waaraan ze graag refereren, maar andersom ook: de RvS verwijst in zijn uitspraken naar brieven van de minister.

Tot 23 oktober vorig jaar: toen kwam de RvS met twee baanbrekende vonnissen (hier en hier). Geschrokken door het 'grote aantal zaken' stelt de RvS dat gezinnen door de jurisprudentie – door de RvS zelf dus – in 'grote financiële problemen' kunnen belanden. Daarom oordeelt de RvS nu dat de Belastingdienst wel ruimte heeft voor proportionele terugvordering. Bij advocaten roept de motivering van deze radicale koerswending nogal wat vragen op. Uit individuele dossiers was de rechters al lang duidelijk geworden hoe ernstig de gevolgen voor ouders waren. Wordt nu de uitleg van de wet bepaald door het aantal gedupeerden? Had de RvS, onder leiding van oud-minister Piet Hein Donner, de burger niet eerder in bescherming moeten nemen?

De timing van de uitspraken is opvallend. Ze verschijnen kort voor de publicatie van het interim-rapport van de commissie-Donner, die in juli 2019 door de toenmalig staatssecretaris Menno Snel van Financiën is ingesteld. In dit rapport (Omzien in verwondering, 14 november 2019) oordeelt de commissie dat er bij de Belastingdienst sprake was van 'institutionele vooringenomenheid'. Ergens weggemoffeld komen de waarschuwingen van de Belastingdienst aan de orde, maar het rapport meldt slechts dat het interdepartementaal overleg met SZW 'verzandde'.

Wat meldde toenmalig staatssecretaris van Financiën Menno Snel de Kamer over de ambtelijke noodkreet?

Staatssecretaris Menno Snel (D66) trad eind 2019 af. Vlak daarvoor stuurde hij de Kamer een lange brief over de toeslagenaffaire. Daarin wees hij erop dat de commissie-Donner interne stukken kent waaruit blijkt dat medewerkers van de Dienst Toeslagen constateerden dat toeslagen werden teruggevorderd als ouders hun eigen bijdrage niet, of niet volledig, hadden betaald.

Snel schreef: 'Deze harde eis van wetgeving en interpretatie van de rechterlijke macht is – al eerder – ook onder de aandacht van de toenmalige Staatssecretaris [Frans Weekers, *red.*] gebracht. Er zijn stukken aangetroffen waaruit blijkt dat de Staatssecretaris in december 2012 heeft ingestemd om in bepaalde gevallen minder streng terug te vorderen (ter hoogte van de eigen bijdrage).' Hoewel dit oogt als transparantie verwijst Snel niet naar de interne stukken uit 2014 die in dit artikel worden besproken. Al dan niet bewust houdt Snel op deze wijze de toenmalige staatssecretaris van Financiën uit de wind,

zijn kabinetsgenoot Eric Wiebes. Die was inmiddels minister van Economische Zaken en Klimaat.

Fast forward naar 4 februari van dit jaar.

Alexandra van Huffelen (D66) is de nieuwe staatssecretaris van Financiën, speciaal voor Toeslagen. In een brief aan de Kamer (4 februari) refereert ze kort aan het 'signaal' dat geheel terugvorderen een 'harde ingreep' was: 'Dit is toen door ambtenaren van het ministerie van Financiën in samenwerking met ambtenaren van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid besproken. Hier is daarna door de actualiteiten, zoals fraudezaken "de Parel" in 2015, geen gevolg aan gegeven waardoor dit signaal op de achtergrond is geraakt. Dit betreuren we zeer.'

Van Huffelen suggereert hier dat het 'signaal' slechts op ambtelijke niveau is besproken. Dat is aantoonbaar onjuist. En wat bedoelt Van Huffelen met haar mededeling dat dit signaal 'op de achtergrond is geraakt'? Iets verdwijnt niet zomaar uit het zicht, zeker niet met deze voorgeschiedenis. Wat is er precies gebeurd? Heeft Wiebes overlegd met Asscher? Zo nee, waarom niet? Zo ja, wat was daarvan de uitkomst? Waarom hebben Wiebes en Asscher vastgehouden aan het harde beleid? Op deze vragen weigert Financiën vooralsnog antwoord te geven 'vanwege een nog lopend wob-verzoek over dezelfde materie'.

Hoe kan Van Huffelen schrijven dat de aanleiding tot de noodkreet de reden was om niets te doen met die noodkreet?

Bovendien bevat de brief een opmerkelijke framing: de casus van [] was in 2014 juist aanleiding voor de Belastingdienst om aan de bel te trekken. De memo's laten zien hoe ernstig de gevolgen waren voor 19 gezinnen in Capelle aan de IJssel; voor hen dreigde zelfs schuldsanering. Dat dit 'signaal op de achtergrond raakte' vanwege [] is in dit licht niet goed te begrijpen. Hoe kan Van Huffelen schrijven dat de aanleiding tot de noodkreet de reden was om niets te doen met die noodkreet?

Donderdag 12 maart komt er wellicht meer duidelijkheid, wanneer de Commissie-Donner haar eindrapport uitbrengt. Donner zal daarin uitvoerig ingaan op het zwart-witbeleid – dat was althans expliciet het verzoek waarmee Van Huffelen de opdracht aan Donner begin februari heeft uitgebreid.

Omdat politiek al vaststaat dat het beleid te hard was en het aantal gedupeerden zeer hoog, is de vraag wat Donner zal voorstellen om de ouders te compenseren. Dat er een vorm van compensatie komt, staat voor ingewijden al vast, ook omdat er al compensatie is toegezegd voor ouders wier toeslag is stopgezet (onafhankelijk van de vraag of zij recht hadden op toeslag). Vanwege de grote bedragen die met deze nieuwe compensatie gemoeid zijn – schattingen lopen in de honderden miljoenen – zal het rapport inslaan als een bom.

Uitgewrongen burgers, grote politieke onrust en hoge uitgaven ter reparatie: dat is de prijs die Nederland betaalt voor een politiek gedreven fraudejacht.

Reactie van Financiën op vragen van FTM

'Vanwege een nog lopend wob-verzoek over dezelfde materie, waarin nog geen besluit is genomen, kan ik je vragen niet gedetailleerder beantwoorden. We streven naar een spoedige afhandeling. Ik informeer je als de informatie uit het Wob verzoek is gedeeld met de indiener van het verzoek en openbaar toegankelijk is. Wat ik je nu wel alvast kan melden komt uit openbare bronnen.

De adviescommissie Uitvoering Toeslagen verwoordt het als volgt in haar deelrapport, op blz 43: Ook hadden uitvoerende ambtenaren binnen Toeslagen al in 2013 geconcludeerd dat het disproportioneel is om ook bij het geringste betalingstekort een toeslag voor een heel jaar af te wijzen en voorschotten, die dan al uitgegeven zijn, weer terug te vorderen. Dit werd tot op het hoogste niveau binnen Toeslagen overgenomen. Hiervoor heeft interdepartementaal overleg met SZW, dat in deze eerstverantwoordelijk is, plaatsgevonden eind 2014/begin 2015, maar het voornemen om dit in voorkomende gevallen anders te gaan aanpakken, verzandde.

In zijn reactie op het deelrapport van 15 november stelt de staatssecretaris dat hij zeer erkentelijk is voor het zorgvuldige werk van de commissie en zich volledig kan vinden in de geschetste analyse.

En in hun brief van 4 februari aan de Kamer stellen minister Hoekstra en staatssecretaris van Huffelen dat zij het zeer betreuren dat aan het signaal geen gevolg is gegeven waarna het op de achtergrond is geraakt. Blz 5: Een specifiek onderdeel van de kinderopvangtoeslag waarover eerder contact is geweest tussen het ministerie van Financiën en het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid betreft de betaling van de eigen bijdrage en proportioneel vaststellen. Er is voor zover we hebben kunnen nagaan naar aanleiding van twee situaties contact geweest tussen het ministerie van Financiën en het beleidsverantwoordelijke ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid over een wijziging van het beleid rondom terugvorderen van eigen bijdragen Kinderopvangtoeslag. Allereerst is eind 2012 naar aanleiding van de casus

[] en mede naar aanleiding van signalen vanuit Belastingdienst/Toeslagen gesproken over dit vraagstuk.

Echter kort daarna volgde een voor de toeslaggerechtigde ongunstige uitspraak van de Raad van State op 19 december 2012. Er is hierna in lijn met de uitspraak geen verder gevolg gegeven. Hoewel de casus vóór CAF heeft gespeeld, is zekerheidshalve de interne correspondentie over de casus van zowel het ministerie van Financiën als het ministerie van SZW hierover verstrekt aan de Adviescommissie uitvoering toeslagen. Vervolgens is eind 2014 het signaal vanuit Belastingdienst/Toeslagen gekomen dat het geheel terugvorderen van de kinderopvangtoeslag als een deel van de eigen bijdrage niet was betaald een harde ingreep was. Dit is toen door ambtenaren van het ministerie van Financiën in samenwerking met ambtenaren van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid besproken. Hier is daarna door de actualiteiten, zoals fraudezaken [] in 2015, geen gevolg aan gegeven waardoor dit signaal op de achtergrond is geraakt. Dit betreuren we zeer. In deze periode lag de focus op fraudebestrijding, zoals ook de Adviescommissie uitvoering toeslagen in haar eerste deelrapport beschrijft. De problematiek die ontstond in de uitvoering rondom CAF is in eerste instantie besproken binnen het ministerie van Financiën welke verantwoordelijk is voor het toeslagenstelsel. Vanaf eind 2018 is met het ministerie van Sociale zaken en Werkgelegenheid gesproken over de CAF 11-problematiek. In de periode daarna is de omvang van de problematiek duidelijker geworden.

Recent hebben het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en het ministerie van Financiën in lijn met de uitspraak van de Raad van State en het eerste deelrapport van de Adviescommissie uitvoering toeslagen een beleidsregel inzake proportioneel vaststellen ingevoerd.

Om je vraag over de cijfers te kunnen beantwoorden zou een aparte query moeten worden gedraaid. Om onze systemen te ontzien, voeren we dergelijke query's niet uit op verzoek van journalisten.'

Tweede Kamer

DER STATEN-GENERAAL

Commissie Financiën

Aan de staatssecretaris van Financiën – Toeslagen en Douane

Plaats en datum: Den Haag, 12 maart 2020
Betreft: Vragen over berichtgeving van Follow The Money over de toeslagenaffaire
Ons kenmerk: 2020Z05014/2020D10405

Geachte mevrouw Van Huffelen,

De Kamer heeft op dinsdag 10 maart 2020 bij de regeling van werkzaamheden gesproken over berichtgeving door Follow The Money over de toeslagenaffaire¹.

Een aantal leden heeft te kennen gegeven voorafgaand aan het debat een aantal vragen aan u te willen stellen. Deze vragen treft u in de bijlage aan.

De vaste commissie voor Financiën heeft besloten u te verzoeken de antwoorden op de vragen uiterlijk vrijdag 20 maart aan de Kamer te zenden.

Bij dezen breng ik u het verzoek van de commissie over.

Hoogachtend,

vaste commissie voor Financiën,

¹ Follow The Money, 8 maart 2020 (<https://www.ftm.nl/artikelen/wiebes-wist-van-problemen-toeslagenaffaire>)

Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

T. 070
E. @tweedekamer.nl

Ministerie van Financiën

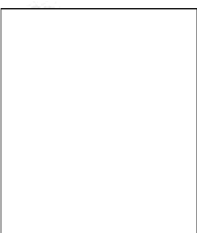
TEKST INFORMATIE
Aan
de Staatssecretaris

Van der L. M.

18/12

notitie

eigen bijdrage KOT

Directoraat-Generaal
Belastingdienst

Indicatie

1 070-342 7716

2 070-342 7907

Datum

15 december 2014

Medeontvanger

COB/14/0754

Auditee

BT / KOT

N

Paraf
de Staatssecretaris

[Handwritten signature]

Paraf

Via
de secretaris-generaal

Via
de directeur-generaal

de belastingdienst

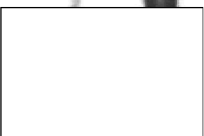
11/12

12

Bijlagen

2

Van
Cultuur en Media

Aanleiding

Tijdens het AO Belastingdienst heeft u aangegeven vooruitlopend op de
steunverlening te willen betrekken welke overeenkomsten nu al mogelijk zijn in
de uitvoering van de kinderopvangtoeslag. Een overeenkomsting die nu al in te
voeren zou zijn niet op de eigen bijdrage. In het kader van de casus De Parel
heeft u al eerder geïnformeerd over de problematiek rond het terugvorderen van
gehele toeslag indien blijkt dat de aanvrager geen eigen bijdrage heeft betaald.
U heeft recent naar aanleiding van de notitie inzake de Parel (bijlage 2)
opgemerkt dat: "ook als minder ingewijde vraag je ze af waarom het hele bedrag
wordt teruggevorderd in plaats van het bedrag van de noodzakelijk geachte
eigen bijdrage".

Met ambtelijk SZW is afgesproken dat de problematiek rond de eigen bijdrage te
samen met een oplossingsrichting zal worden voorgelegd aan de minister van
SZW. Bijgevoegde notitie is door Financiën hiertoe verstuurd aan SZW (bijlage
1). Indien de minister van SZW besluit de huidige regels met betrekking tot de
eigen bijdrage te handhaven onderzoeken wij u contact op te nemen met uw
collega om de voorgestelde oplossingsrichting te bespreken.

Toelichting

Het huidige beleid van SZW is dat als ouders geen kosten voor kinderopvang
hebben betaald, zij ook geen recht op toeslag hebben. De Belastingdienst

OK

voert dit beleid nu ook zo uit. Het beleid van SZW wordt op dit punt ondersteund door de rechtspraak (uitspraken RvS).

- In een aantal casussen heeft de Belastingdienst Toeslagen geconstateerd dat de kosten voor de opvang geheel uit de kinderopvangtoeslag zijn voldaan. Dit betekent dat er geen eigen bijdrage is betaald en dat de toeslag in zijn geheel wordt teruggevorderd. De kosten komen dus achteraf volledig voor rekening van de ouders. Vanuit de Belastingdienst is bij SZW inmiddels meerdere malen aangegeven dat de regels met betrekking tot het terugvorderen van de gehele toeslag wanneer de eigen bijdrage niet is betaald, tot grote financiële problemen kunnen leiden bij ouders.
- Op 21 november jl. is samen met ambtelijk SZW een expertmeeting georganiseerd om de problematiek rond het terugvorderen van de kinderopvangtoeslag bij het niet betalen van een eigen bijdrage nader te bespreken. Afsproken is dat Financiën de problematiek inclusief een voorstel voor een oplossingsrichting voor SZW op papier zet. Ambtelijk SZW heeft toegezegd dit aan de minister van SZW voor te leggen. Het voorstel treft u aan in bijlage 1.
- Kern van het voorstel is dat de wet wordt aangepast zodanig dat bij het niet betalen van de eigen bijdrage een proportionele terugbetaling van de kinderopvangtoeslag kan worden gevorderd. Om misbruik te voorkomen worden boetes opgelegd.
- Ambtelijk SZW wil het voorstel aan de minister meegeven in de kersttas. Indien in januari 2015 uit de terugkoppeling van SZW naar voren komt dat de minister de huidige regels wil handhaven, verzoeken wij u om contact op te nemen met uw collega om deze kwestie te bespreken.

proportioneel -?

Bijlage 1 Eigen bijdrage Kinderopvangtoeslag

Aanleiding

Op 21 november jl. is samen met ambtelijk SZW een expertmeeting georganiseerd om de problematiek rond het terugvorderen van de kinderopvangtoeslag bij het niet betalen van een eigen bijdrage nader te bespreken. Afgesproken is dat Financien de problematiek inclusief een voorstel voor een oplossingsrichting voor SZW op papier zet. Ambtelijk SZW heeft toegezegd dit aan de minister van SZW voor te leggen.

Probleem

Het niet volledig betalen van *alle* kosten die een ouder maakt voor de opvang van zijn kinderen in een geregistreerde opvanginstelling leidt ertoe dat de ouder geen recht heeft op de kinderopvangtoeslag en de toeslag in zijn geheel moet terugbetalen. Dit kan tot grote financiële problemen leiden bij ouders. Bovendien komt de vraag op of dit resultaat niet onevenredig hard is.

Oorzaak

Het zelf bijdragen in de kosten van kinderopvang (art. 1.7 lid 1 sub b Wet Kinderopvang) is een uitgangspunt voor het recht op kinderopvangtoeslag. De hoogte van de kinderopvangtoeslag kan namelijk nooit meer dan 90% van de gemaakte kosten zijn. Een ouder heeft de plicht om desgevraagd aan te tonen aan de Belastingdienst dat hij de kosten die hij opvoert ook daadwerkelijk heeft betaald. Als blijkt dat de vraagouder niet kan voldoen aan deze verplichting wordt daar nu de consequentie aan verbonden dat er helemaal geen recht op toeslag is. In diverse procedures bij de Raad van State is dit standpunt aan de orde geweest en is de Belastingdienst in het gelijk gesteld.

Er kunnen verschillende redenen zijn waarom ouders een eigen bijdrage niet betalen. In een aantal gevallen zijn de ouders er zich niet van bewust dat een eigen bijdrage verplicht is of zijn zij verkeerd voorgelicht door de kinderopvanginstellingen (zogenoemde "gratis" opvang). In een recent geval werd de "gratis" opvang aanbevolen door de school waar de kinderopvanginstelling in was gevestigd. Tot slot zijn er ook gevallen waarbij sprake is van doelbewuste fraude.

Het niet volledig betalen van alle kosten werkt nu als een zogenoemd knock-out criterium: niet volledig betalen van alle kosten = geen toeslag. De kinderopvangtoeslag kent geen ander criterium dat op een vergelijkbare wijze werkt.¹ Voor bijvoorbeeld de arbeidseis geldt weliswaar: geen werk = geen toeslag, maar als een ouder halverwege het jaar werkloos wordt verliest hij niet onmiddellijk het hele recht op de toeslag en wordt er rekening gehouden met een uitlooptermijn. En mocht achteraf blijken dat een ouder minder uren gewerkt heeft, dan wordt weliswaar de hoogte van de toeslag naar beneden bijgesteld, maar het recht komt niet te vervallen. In beide gevallen zou wel een boete kunnen worden opgelegd. Dat is dan de geëigende maatregel bij het niet doorgeven van de wijzigingen die relevant zijn voor de hoogte van de toeslag.

Rekenvoorbeeld eigen bijdrage

- Totale kosten kinderopvang zijn € 36.984,- (A).
- De toeslag bedraagt op jaarbasis € 32.718,- (B). (x procent van de totale kosten)
- De eigen bijdrage (A-B) van de ouder bedraagt € 4.266,-.

¹ Op grond van de Koppelingswet geldt dat er geen recht bestaat op toeslag als een persoon of zijn partner niet rechtdadig in Nederland verblijft.

Mocht blijken dat de ouder in het voorbeeld geen eigen bijdrage heeft betaald, dan zal het hele toeslagbedrag van €32.718 worden teruggevorderd.

Oplossingsrichting

Proportionaliteit

Bovenstaand voorbeeld toont aan dat de gevolgen van het niet betalen van de eigen bijdrage (een relatief klein bedrag van €355 per maand, totaal €4.266) een zeer grote impact heeft op de financiële situatie van de vraagouder omdat de gehele toeslagbedrag van €32.718 wordt teruggevorderd.

De hoogte van dergelijke grote terugvorderingen KOT maakt dat het voor de meeste ouders moeilijk zal zijn om de teruggevorderde bedragen te betalen. Vanuit een gemeente die betrokken is geweest bij een recente casus is het signaal afgegeven dat een aantal van de ouders diep in de schulden is geraakt met alle maatschappelijke problematiek van dien.

Voor wat betreft de omvang van de problematiek is het belangrijk te benadrukken dat het terugvorderen van hele hoge bedragen gelukkig niet vaak voor komt in de praktijk, maar dat de impact op de betreffende individuele huishoudens zo groot is dat de maatregel als disproportioneel wordt ervaren.² Daarnaast is het de vraag of deze restrictieve uitleg van de wet de wetgever wel voor ogen heeft gestaan.

Voorgestelde oplossing

Door de Belastingdienst wordt voorgesteld om in situaties waar de eigen bijdrage niet is betaald (uitgezonderd fraudegevallen) de kinderopvangtoeslag vast te stellen aan de hand van de daadwerkelijk betaalde kosten. Dit zal leiden tot een terug te vorderen bedrag bij de ouder waardoor er de facto alsnog sprake is van een eigen bijdrage.

Stel dat in het voorbeeld zoals hiervoor is gegeven alleen de ontvangen toeslag aan kosten is betaald (€ 32.718). Dan wordt de toeslag bij DT-en (definitief toekennen) vastgesteld ter hoogte van € 28.944,- en het verschil (€ 3.774,-) moet worden terugbetaald door de ouder.

Het teveel betaalde bedrag aan voorschot wordt dus teruggevorderd. Dit is vergelijkbaar met de gang van zaken in de fiscaliteit. Als een aftrekpost tot een bepaald bedrag wordt opgevoerd in de aangifte waarvan de hoogte niet blijkt te kloppen dan wordt niet de hele aftrekpost geweigerd maar slechts het bedrag van de aftrek gecorrigeerd. Ter voorkoming van calculerend gedrag, dat wil zeggen dat ouders (of de kinderopvanginstelling) bewust het risico nemen dat wordt ontdekt dat er geen eigen bijdrage is betaald, is het huidige boetebeleid afdoende.

+ boete

² Het proportionaliteitsbeginsel in het bestuursrecht stelt dat de mate van inbreuk op het individueel belang vanuit een bepaalde maatregel proportioneel moet zijn ten opzichte van het beoogde legitieme doel van die maatregel. In het bijzonder dient de inbreuk nooit groter te zijn dan noodzakelijk is voor het beoogde doel.

Parafenoverzicht

Werkmap

Onderwerp: ☐ TSL 53603 Vragen VC Fin artikel FTM 12 maart 2020

Nummer: 2020-0000006106

Algemeen taakverzoek: BDG: verzoek aan DGBD om te paraferen ^AB 19-3

Hallo, bijgaand het uitstelbriefje voor de Follow the money vragen. Deze zijn afgestemd met SZW en worden voorgelegd aan beide staatssecretaris Fin en staatssecretaris SZW. De staatssecretaris Fin T&D tekent.

Document: Notitie Kamervragen artikel FTM 12 mrt 2020 (2020-0000053603)

Naam	Datum en Tijd	Inbox
☐ (MT)	19-03-2020, 20:38	☐ TSL Paraferen
☐ (MT)	19-03-2020, 18:45	☐ Paraferen
☐ (COMM)	19-03-2020, 15:32	COMM voor DGBD Paraferen
☐ (BEDRIJF)	19-03-2020, 14:39	DGBD/C&F KOP Paraferen
☐ (UITVOERINGSBELEID)	19-03-2020, 14:33	DGBD/UHB Paraferen

Laatste wijziging: ☐ (BOA/Advies) op 20-03-2020, 10:15

Document: Uitstelbrief Antwoorden vragen artikel FTM 12 mrt 2020 (2020-0000053604)

Naam	Datum en Tijd	Inbox
☐ (MT)	19-03-2020, 20:38	☐ SL Paraferen
☐ (MT)	19-03-2020, 18:45	☐ D Paraferen
☐ (COMM)	19-03-2020, 15:32	COMM voor DGBD Paraferen
☐ (BEDRIJF)	19-03-2020, 14:39	DGBD/C&F KOP Paraferen
☐ (UITVOERINGSBELEID)	19-03-2020, 14:33	DGBD/UHB Paraferen

Laatste wijziging: ☐ (BOA/Advies) op 20-03-2020, 10:14